

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
спеціальність (предметна спеціальність)	014.04 Середня освіта (Математика)
освітня програма	Математика та інформатика
вид дисципліни	вибіркова
факультет	факультет математики і інформатики

Розробник програми: Ірина ЖОВТОНІЖКО, канд. пед. наук, доцент, доцент з во каф. вищ. матем. та інф.

Викладач дисципліни: Жовтоніжко Ірина Миколаївна, канд. пед. наук, доцент, доцент з во кафедри вищої математики та інформатики факультету математики і інформатики, zhovtonizhko@karazin.ua

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення засвоєння студентами закономірностей історичного розвитку школи й освіти у провідних державах світу та в Україні, особливостей становлення та суті основних педагогічних теорій на різних етапах суспільного поступу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування цілісної системи знань про історико-педагогічні процеси, явища та факти; забезпечення оволодіння кращими здобутками світової та української педагогіки, вироблення вміння застосовувати їх у сучасних умовах, здійснювати пошукову діяльність, розвивати творчий потенціал; розкриття внутрішніх закономірностей та специфічних ознак, притаманних розвитку школи, вихованню й педагогіки українського та інших народів; формування цілісної картини світу, професійного педагогічного світогляду.

1.3. Кількість кредитів: 4.

1.4. Загальна кількість годин: 120 год.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія педагогіки в зарубіжних країнах.

Тема 1. Історія педагогіки: зміст та основні поняття.

Значення, предмет, завдання та структура навчального курсу «Історія педагогіки». Принципи історії педагогіки. Джерела історії педагогіки. Основні теорії походження виховання. Особливості виховання на різних етапах розвитку первісного суспільства.

Тема 2. Виховання, школа і зародження педагогічної думки в державах Стародавнього Світу.

Виховання та навчальна практика у країнах Стародавнього Сходу. Виховання й шкільна освіта в державах Стародавньої Греції. Освіта епохи еллінізму. Зародження педагогічної теорії у філософських ученнях древньогрецьких мислителів. Виховання, школа і педагогічна думка у Стародавньому Римі. Педагогічні ідеї М.Ф. Квінтіліана.

Тема 3. Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей в епоху Середньовіччя і Відродження.

Особливості освітньо-виховної практики та педагогічної думки в епоху Середньовіччя. Схоластика та її вплив на зміст і методику навчання. Розвиток університетської освіти в епоху Середньовіччя. Школа і педагогічна думка у Європі в епоху Відродження. Реформація. Єзуїтське виховання.

Тема 4. Педагогічна система Яна Амоса Коменського.

Практична і теоретична діяльність. Формування й основні риси світогляду. Загальнопедагогічні ідеї. Вчення Я.А. Коменського про школу. Організація навчання. Обґрунтування класно-урочної системи. Дидактичні погляди Я.А. Коменського. Вимоги до підручників. Підручники Я.А. Коменського. Питання виховання та шкільної дисципліни у працях Я.А. Коменського. Я.А. Коменський про вчителя.

Тема 5. Шкільництво та педагогічна думка країн Європи у XVII-XVIII ст.

Англійська педагогіка XVII ст. Педагогічна концепція Дж. Локка. Французьке просвітництво XVIII ст. Педагогічна теорія Ж.-Ж. Руссо. Проблеми народної освіти у період французької революції кін. XVIII ст. Народна освіта у країнах Західної Європи XVII-XVIII ст. Моніторіальна система Белл-Ланкастера.

Тема 6. Розвиток школи і педагогіки у країнах Західної Європи у XIX ст.

Педагогічні погляди та діяльність Й. Песталоцці. Педагогічна система А. Дістервега. Педагогічна теорія Й. Гербарта. Педагогічні погляди і діяльність соціалістів-утопістів Р. Оуена та Ш. Фур'є. Педагогічне вчення Ф. Фребеля.

Тема 7. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн у кінці XIX-XX ст.

Нові тенденції у педагогічній теорії і практиці зарубіжних країн у кінці XIX – початку XX ст. Характеристика основних наукових напрямків у зарубіжній реформаторській педагогіці кінця XIX – XX ст. Педагогіка «вільного виховання». Експериментальна педагогіка. Педологія. Педагогіка прагматизму. Педагогіка «громадянського виховання» і «трудової школи». Теорія «нового» виховання і «нових шкіл». Гуманістична педагогіка Януша Корчака.

Розділ 2. Історія педагогіки в Україні.

Тема 8. Виховання, школа і педагогічна думка у стародавніх слов'ян та Київській Русі. Виховання дітей у східних слов'ян. Виникнення й розвиток письма у східних слов'ян. Велесова книга – перший український літопис. Розвиток освіти й шкільництва в Київській Русі. Педагогічна думка Київської Русі. Розвиток шкільництва в Галицько-Волинській державі.

Тема 9. Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні в період піднесення національно-визвольного руху (XVI – перша половина XVIII ст.).

Загальна характеристика розвитку шкільництва. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні. Зародження вищої освіти в Україні. Перші вищі навчальні заклади в Острозі та Києві. Розвиток шкільництва на терені Запорозької Січі. Особливості розвитку освіти Лівобережної і Правобережної України у другій половині XVII – першій половині XVIII ст. Розвиток педагогічної думки.

Тема 10. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Система освіти в Україні під Російською імперією. Розвиток освіти на Правобережній та Західній Україні. Розвиток педагогічної думки у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Тема 11. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XIX – початку XX ст.

Освіта на східних територіях України. Освіта на західноукраїнських землях. Боротьба українського народу за національну освіту й рідну мову в школі. Розвиток педагогічної думки. Педагогічна система К.Д. Ушинського. Просвітницька діяльність і педагогічні погляди діячів української революції (М. Грушевський, І. Стешенко, С. Русова). Педагогічні погляди і діяльність П. Блонського. Розвиток педагогічної освіти в Галичині /кінець XIX – початок XX ст. Ідея національної школи в педагогічній думці Галичини кінця XIX – початок XX ст. Роль професійних учительських товариств у розвитку українського шкільництва в краї на початку XX ст. Роль товариства «Просвіта» у розвитку українського шкільництва в краї. Товариство «Рідна школа» і розвиток національного шкільництва в Галичині.

Тема 12. Розвиток освіти й шкільництва в Україні у XX ст.

Шкільництво в Українській державі 1917-1919 рр. Просвітницька діяльність і педагогічні погляди діячів української революції. Педагогічна діяльність і теоретична спадщина А. Макаренка. Педагогічна спадщина Г. Ващенко. Педагогічна діяльність і теоретична спадщина В. Сухомлинського.

Тема 13. Розвиток української педагогічної науки у другій половині XX ст. та у період становлення незалежної України.

Демократизація суспільного життя в Україні у середині 80-х років, відродження національної школи. Закон України «Про освіту». Концепція середньої загальноосвітньої школи в Україні. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI ст.»). Відродження національної системи виховання, школи і педагогіки в період становлення незалежної України.

3. Методи навчання

Різні групи методів: 1) методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (розповідь-пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація, вправи, індукція, дедукція); 2) методи

стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності (використання дидактичних ігор, тренінгів, аутотренінгів, проходження психологічних тестів, перегляд відеороликів); 3) методи контролю/самоконтролю, корекції/самокорекції за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (виконання самостійних завдань, участь у пізнавальних іграх, виконання групових завдань); 4) інтегровані методи (комплексне поєднання кількох методів).

4. Методи контролю

Відповіді та виступи студентів в аудиторії, перевірка домашнього завдання, поточний контроль на лекціях і практичних заняттях, звіти з самостійної роботи, екзамен (письмова робота).

5. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота													К/р	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1							Розділ 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13				
3	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	4	4	12	60	40	100

T1, T2, ..., T13 – теми розділів

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 30 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

6. Рекомендована література

Основна література

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник / Л.В. Артемова. – К.: Либідь, 2006. – 420с.
2. Демченко О.П. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посібник [для викладачів історії педагогіки, на допомогу студ. пед. ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять] / О.П. Демченко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2012. – 432 с.
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
4. Завгородня Т.К. Теорія і практика навчання в Галичині (1919-1939 рр.) / Т.К. Завгородня. – Івано-Франківськ, 2007.
5. Зайченко І.В. Історія педагогіки: у двох книгах / І.В. Зайченко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – Кн. I: Історія зарубіжної педагогіки. – 2010. – 624 с.
6. Зайченко І.В. Історія педагогіки: у двох книгах: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / І.В. Зайченко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – Кн. II : Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. – 2010. – 1032 с.
7. Закон України про освіту // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
8. Скільський Д.М. Історія зарубіжної педагогіки: посібник / Д.М. Скільський. – К.: Смолоскип, 2011. – 376 с.
9. Скільський Д.М. Історія української педагогіки: ілюстр. навч. посібник / Д.М. Скільський. – Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2012. – 340 с.
10. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посібник / [за ред. О. В. Сухомлинської]. – [в 2-х т.]. – К.: Либідь, 2005. – Т. 1. – 624 с.
11. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посібник / [за ред. О. В. Сухомлинської]. – [в 2-х т.]. – К.: Либідь, 2005. – Т. 2. – 552 с.
12. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. – [в 2-х т.]. – Харків: ХНАДУ, 2011. – Т. 1. – 456 с.
13. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. – [в 2-х т.]. – Харків: ХНАДУ, 2011. – Т. 2. – 524 с.

Допоміжна література

14. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / С.С. Пальчевський. – К.: Каравела, 2007. – 576 с.

15. Пенішкевич О. Розвиток українського шкільництва на Буковині (XVIII – початок XX ст.) / О. Пенішкевич. – Чернівці, 2002.
16. Проців Л.З. Творча спадщина українських письменників 20-30-х років XX століття / Л.З. Проців. – Івано-Франківськ, 2005.
17. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: [навч. посібник] / А.А. Сбруєва, М.Ю. Рисіна. – Суми: СумДПУ, 2000. – 208 с.
18. Світ педагогіки Східної Галичини й українського зарубіжжя XX століття: ідеї, афоризми, висловлювання: навч. посібник / Укладачі Т.К. Завгородня, Л.М. Прокопів, І.В. Стражнікова. – Івано-Франківськ, 2010. – 212 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського НАПН України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.library.edu-ua.net/id/485/> –.
2. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua> –.
4. Osvita.ua [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу: <http://osvita.ua/>.